

**До Председателя на научното жури
за оценяване дисертационен труд
на докторант Надя Валериева Ненкова
кандидат за присъждане на образователната
и научна степен „доктор“ по научната специалност
05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“**

Становище

**от доц. д-р Ренета Маринова Димитрова, НБУ, хабилитирана
по научната специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и
застраховка“ за придобиване на научната степен „доктор“ по професионално
направление 05.02.05. „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ с
кандидат Надя Валериева Ненкова**

**Относно: Дисертационен труд на тема „Изследване на конкурентоспособността на
търговските банки в България“, научен ръководител доц. д-р Ренета Димитрова**

Становището се представя съгласно Заповед № 3-РК-353 от 06.07.2015 г.

1.Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд, представен пред научното жури за становище е разработен в обем от 187 стр. и е структуриран: въведение – 6 стр., три глави – 160 стр., заключение – 4 стр., приложения – 6 стр., използвана литература – 6 стр. Той е представен пред научната общност в 4 публикации, от които 2 научни статии в списания и 2 научни доклада в тематични сборници.

Становището за дисертационния труд се дава върху разработената в него актуална проблематика за конкурентоспособността на търговските банки в България. Нещо повече, обосноваването и изграждането на система от критерии и показатели, на основата на които да се оцени конкурентоспособността на банките, е един от важните изследователски проблеми в научно и приложно отношение.

Докторантът обявява като обект на изследване търговските банки в България и по-точно – три от големите банки – Уникредит Булбанк АД, Банка ДСК ЕАД и Обединена българска банка АД. Що се отнася до предмета на научното изследване, това е конкурентоспособността, като една от главните характеристики и особености на банката, представляваща своеобразна оценка на нейните потенциални възможности, полезността на продуктите ѝ, пазарната позиция и възможностите ѝ за реагиране на промени в околната среда и потреблението

Основната цел на дисертационния труд е да се разкрият възможностите за дистанционен (външен) анализ на конкурентоспособността на банките. Авторката е

посочила и изследователските **задачи**, които ще подпомогнат постигането на горепосочената цел и те са:

- Да се представят и анализират теоретичните виждания и постановки на конкурентоспособността като цяло, и в частност на банковата конкурентоспособност;
- Да се очертаят възможностите за оценяване на конкурентната среда и конкурентоспособността на банките;
- Да се представят специфичните особености на дистанционния (външния) анализ на конкурентоспособността на банките, resp. общото и различното в сравнение с вътрешния анализ;
- Да се определят изходните параметри (критериите), върху които се основава оценката и да се обоснове система от показатели за оценяване на всеки индивидуален критерий на базата на изработването на подходяща оценъчна система;
- Да се направи емпирично тестване на модела за дистанционен анализ на конкурентоспособността на банките на базата на официално публикуваната и публично достъпна информация.

Въз основа на добре обоснованите цел и задачи на изследването, докторант Ненкова е формулирала и **изследователската теза** и тя е, че разработеният авторов модел, включващ определена система от показатели и критерии, почиващи на базата на публично достъпна информация и съобразен със специфичните особености на българската банкова практика, е целесъобразен и подходящ за оценка на степента на конкурентоспособност на банките в България по примера на три водещи банки у нас - Уникредит Булбанк АД, Банка ДСК ЕАД и Обединена българска банка АД.

Методологията на проведеното изследване на конкурентоспособността на банките се осъществява чрез използването на традиционни научно-изследователски методи като: исторически метод, сравнителен метод, метод на анализа и синтеза, индуктивен и дедуктивен метод, метод на наблюдението, дескриптивен метод и други, които допринасят за постигането на поставените цел и задачи в дисертационния труд.

2. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд, представен за становище, се преценява като обхватно и задълбочено монографично изследване и разработване върху конкурентоспособността на търговските банки. Преценката за него е, че е изпълнен от Надя Ненкова върху научната логика за разработки с теоретико - приложно естество. Нейната същност е в това, че отначало докторантът разработва в теоретико - методологически аспект банковата конкуренция и конкурентоспособност и възможностите за оценяване конкурентоспособността на банките, след което се отива към изграждане на модел за дистанционен анализ на конкурентоспособността на три водещи търговски банки в България. Преценката на този подход е позитивна – обстоятелство, с което се обяснява логическата подреденост и научната аргументация на приносите в дисертационния труд.

3. Научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд

Авторът на становището приема дисертационния труд като изпълнено от докторанта научно изследване. Нещо повече, дисертационният труд сам по себе си е принос за банковата теория и практика, тъй като авторът не само обосновава своя система от показатели и критерии за оценка на конкурентоспособността на търговските

банки, но заедно с това изгражда модел за оценка на тяхната конкурентоспособност. В автореферата дисертантът обявява приносите в дисертационния труд. По-съществените от тях са:

Първо. В дисертационния труд в теоретичните разработки „Концепции и възгледи за природата на банковата конкуренция. Видове банкова конкуренция“ /с. – 13/ и „Факторни влияния върху равнището на банковата конкуренция“ / с. - 30/ изследването, изпълнено от докторанта констатира наличието на различни гледни точки за банковата конкуренция, на основата на които дава и свое определение. След това се систематизират факторите, оказващи влияние върху банковата конкуренция, които са разработени в дисертационния труд в достатъчна степен на пълнота и аналитичност.

Второ. В дисертационния труд се преценява съществен принос в теоретичен аспект разработката „Теоретични аспекти на конкурентоспособността на банките“. Теоретичен принос на докторанта е очертаването на йерархичната структура на конкурентоспособността в банковата сфера, представена на фиг. 1.1 / с. 48 /, а именно: конкурентоспособност на банковите продукти и услуги, конкурентоспособност на банка, конкурентоспособност на банковия сектор, конкурентоспособност на страната. Заедно с това, след анализиране и обобщаване на теоретичните постановки в специализираната литература, докторантът извежда определение на банковата конкурентоспособност.

Трето. Авторът на становището преценява съществен принос с теоретико-приложно естество разработката „Конкурентна среда и възможности за оценяване конкурентоспособността на банките“ /с. – 56/. Докторантът анализира критично съществуващите компоненти в обхвата на различни оценъчни системи на конкурентоспособността. Принос с приложно естество е разработения модел за дистанционен /външен/ анализ на конкурентоспособността на търговските банки в България.

Четвърто. Актуален за банковата практика е разработеният оценъчен модел за измерване на степента на конкурентоспособност на три от водещите търговски банки в България за периода 2008 – 2013 г. Преценяват се като значими направените изводи за статичната и динамичната конкурентоспособност на търговските банки в България, както и анализа на тенденциите за шест последователни години – от 2008 г. до 2013 г.

4. Критични бележки и препоръки

Препоръчва се авторовият модел за оценка на конкурентоспособността на три водещи търговски банки да се разшири и приложи за цялата банкова система.

5. Оценка на автореферата и публикациите по дисертационния труд

Авторефератът съответства на съдържанието на дисертационния труд и от прочитането му се добива представа за изпълненото от докторанта научно изследване.

Справката за приносите в дисертационния труд е обявена като състав на автореферата. Преценката за тях е, че са съществени и представлят научните качества на дисертационния труд.

В материалите по защитата са представени 4 публикации за времето 2012 – 2015 г., като в тях е дадена публичност на основните идеи и разработки в дисертационния труд.

Заключение

Върху дисертационния труд на докторант **Надя Валериева Ненкова** откъм актуалност, обхвата на проблематиката и изпълненото научно разработване се дава **положителна оценка**. Като член на научното жури с представеното становище за научните качества на дисертационния труд ще гласувам с убеденост за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност 05.02.05 „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ на докторант **Надя Валериева Ненкова**.

05.10.2015 г.

гр. София

Изготвил становището:

доц. д-р Ренета Димитрова